

در اقلیت بودن شیعه؛ مانع ضبط دقیق جزئیات تاریخ اهل بیت(ع)

شیعه به سبب این که همیشه در اقلیت بوده و در فشار و تهدید قرار داشته است، به راحتی نمی‌توانسته آن چه را که بدان نیاز و اعتقاد دارد و یا برای او ارزشمند بوده است، به راحتی ثبت و ضبط کند.

شیعه به سبب این که همیشه در اقلیت بوده و در فشار و تهدید قرار داشته است، به راحتی نمی‌توانسته آن چه را که بدان نیاز و اعتقاد دارد و یا برای او ارزشمند بوده است، به راحتی ثبت و ضبط کند.

محمدحسین رجبی دوانی، عضو هیئت علمی و معاون پژوهش دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه امام حسین(ع)، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، با اشاره به این مطلب که درباره شهادت حضرت امام مجتبی(ع) دو نقل وجود دارد، اظهار کرد: یکی از این اقوال که بیشتر علما آن را اختیار کرده‌اند دو روز مانده به ماه صفر است، که قاندا، باید ماه 30 روزه می‌بوده است که 28 ماه صفر را پذیرفته‌اند. اما نقل دیگر، هفت صفر است؛ که تعداد کمتری از محققان به آن اشاره کرده‌اند.

رجبی دوانی افزود: اعظم علمای شیعه مانند کلینی، شیخ صدوق، شیخ طوسی و حتی از مشاهیر اهل تسنن که نقل آنان برای ما، مقبول است، به سبب این که دور در دست آنان بوده و دسترسی آنان به اخبار و اطلاعات بیشتر بوده است، مانند ابن عبد ربہ اندلسی در کتاب «العقد الفريد»؛ و همین طور «171#»؛ صاحب مقاتل الطالبیین؛ یعنی ابوالفرج اصفهانی، این افراد همگی 28 صفر را مطرح کرده‌اند. بنابراین، تصور خود من این است که وقتی بزرگانی اینگونه گفته‌اند و ظاهراً فقط يك منبع نقل هفت صفر را ذکر کرده است، پس 28 صفر باید پذیرفته شود و اصل قرار گیرد.

وی در مورد پذیرفته شدن نقل هفت صفر از سوی برخی از بزرگان، گفت: اگر بزرگانی نقل هفت صفر را اصل گرفته‌اند باید مدعای آنان و استناداتشان دیده شود که به چه منظور و به چه دلیل هفت صفر را ترجیح می‌دهند، اما همان طور که عرض کردم اعظم علمای شیعه 28 صفر را پذیرفته‌اند و هفت صفر يك قول شاذ است. لذا از دید بنده، که مطالعاتی در تاریخ داشته‌ام، وقتی بین این دو نقل قرار می‌گیریم، 28 صفر به نظر قطعی‌تر می‌آید و باید آن را اصل قرار داد.

رجبی دوانی در بخش دیگری از این گفت‌وگو در مورد شکل‌گیری این موارد اختلافی، بیان کرد: ولادت یا شهادت معصومین(ع) برای ما اهمیت دارد و می‌خواهیم در شادی آنان شاد و در مصیبتشان محزون باشیم، اما متأسفانه، در گذشته، بسیاری از شیعیان و مدعیان پیروی از اهل بیت(ع)، به این موارد حساس نبودند و به همین دلیل چنین تاریخ‌هایی دقیقاً ثبت و ضبط نشده است.

عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین(ع) ادامه داد: آنانی که معاصر با خود ائمه(ع) بودند، این مسأله برایشان اهمیت نداشته و مصطلح نیز نبوده است که وقتی امامی در دسترس مردم و زنده است، بر تاریخ تولد او حساس شوند؛ چرا که مانند امروز نبوده است که بخواهند در تولد آنان جشنی بگیرند و یا وقتی به شهادت می‌رسیدند، به دلیل این که دسترسی به امام بعدی وجود داشته است، عموماً مرسوم نبوده است که سالگرد گرفته شود.

رجبی دوانی با بیان این مطلب که در اقلیت بودن شیعه یکی از عوامل ضبط نشدن دقیق جزئیات تاریخ اهل بیت(ع) بوده است، اظهار کرد: شیعه به سبب این که همیشه در اقلیت بوده و در فشار و تهدید قرار داشته است، به راحتی نمی‌توانسته آن چه را که لازم دارد و به آن اعتقاد دارد و یا برای او ارزشمند بوده است به راحتی ثبت و ضبط کند.

وی افزود: اگر شیعه فرصتی نیز به دست می‌آورد به تشریح مبانی اعتقادی خود می‌پرداخت، تا بتواند به مخالفان خود، که شیعه را خارج از اسلام تلقی می‌کردند، ثابت کند که ما هم مسلمان هستیم و مبانی اعتقادی ما این است. در واقع شیعیان در قرن‌های اولیه تاریخ اسلام اگر دست به قلم می‌بردند، به منظور نمایاندن اصول اعتقادات خود را به مخالفان بود و مواردی همچون تاریخ ولادت یا شهادت امامان(ع) کمتر مورد توجه قرار می‌گرفت.

این محقق و پژوهشگر تاریخ اسلام عنوان کرد: در حقیقت از عصر صفویه به بعد است که شیعیان بر بزرگداشت ولادت و شهادت ائمه(ع) و دیگر زوایای زندگی اهل بیت(ع) حساس شدند.

رجبی دوانی در پایان گفت: در گذشته این حساسیت‌ها وجود نداشته و برخی موارد درست ضبط نشده و یا امکان ثبت و ضبط آن وجود نداشته است و بنابراین ما امروز که با این عشق و علاقه به تاریخ مراجعه می‌کنیم و می‌خواهیم چنین مواردی را بزرگ بداریم با مشکل مواجه شده‌ایم. اما از این روی که به هر صورت، محققان علما و بزرگان بین نقل‌هایی که وجود دارد معمولاً قوی را می‌پذیرند که هم به زمان وقوع حادثه نزدیک‌تر باشد و هم راوی آن کسی باشد که مورد اعتماد و اطمینان باشد، لذا ما همین 28 صفر را که بزرگانی مانند کلینی و صدوق و شیخ طوسی پذیرفته‌اند، اصل قرار می‌دهیم.